

finestra

Sally Yates

“Sigueu valents. Arrisqueu-vos”

Discurs pronunciat per l'antiga Fiscal General interina dels EUA, Sally Yates, el 24 de maig del 2017 durant la graduació dels estudiants de la Facultat de Dret de Harvard

Sally Yates (1960) és l'advocada nord americana que sent Fiscal General interina va frenar l'ordre executiva del president Donald Trump per impedir que ciutadans de diversos països musulmans entressin als EUA. Aquesta decisió va comportar el seu polèmic cessament, i va esdevenir tota una declaració d'intencions de com serà l'Administració Trump. Però, sobretot, amb aquesta acció Yates va reforçar la convicció de que sempre s'ha de buscar el bé comú, també des de la justícia. Tota una lliçó pels futurs advocats dels EUA i de tot el món.

Degana Minow¹, distingit professorat, família i amics i, sobretot, graduats de la Facultat de Dret de Harvard, gràcies per convidar-me a compartir aquest dia amb vosaltres. És un privilegi per a mi estar aquí avui. I als graduats del curs 2017, enhorabona! Heu treballat molt dur per arribar aquí, i espero que dediqueu uns moments per copsar tota la importància del vostre èxit i que en gaudiu una mica. I als pares dels graduats, heu de sentir una enorme sensació d'orgull i alegria per tot el que han aconseguit els vostres fills. Per tant, felicitats també a totes les mares i als pares!

Degana Minow, no puc deixar passar el moment de la vostra darrera cerimònia de graduació com a degà sense reconèixer el lideratge i la visió tan inspiradors que han marcat el vostre exercici.

I als estudiants que reben els guardons avui i a tots els estudiants reconeguts pel seu servei *pro bono* durant el seu pas per aquesta Facultat de Dret, em sento honrada per la

---

¹ Martha Minow (1954), professora de la Harvard University i degana de dret.

vostra dedicació desinteressada a la causa de la justícia, fins i tot abans d'haver-vos graduat en aquesta facultat de dret.

M'entusiasmava l'oportunitat de poder parlar amb vosaltres avui. Però a mesura que la data s'anava acostant, vaig començar a estar una mica nerviosa per saber de què us parlaria. Aquest és un gran moment per a vosaltres, i volia que el meu missatge estigués a l'altura de l'ocasió.

De manera que vaig tornar a llegir la carta d'invitació que vaig rebre dels vostres delegats de classe. I deixeu-me que us digui que varen escriure una carta ben curiosa. Em van dir que era el bicentenari de la fundació de la Facultat. Durant més de 200 anys, els graduats d'aquesta Facultat de Dret han anat canviant la trajectòria del nostre país i, de fet, la del món. Des dels dos extrems de l'espectre polític i des de tots els punts intermedis, heu graduat presidents, jutges del Tribunal Suprem, caps d'estat estrangers, acadèmics, activistes, directors generals, periodistes i onze Fiscals Generals dels Estats Units, inclosa la meva excap Loretta Lynch, una persona a les or-

Tothom hauria de tenir l'oportunitat de poder superar els seus pitjors moments

dres de la qual vaig servir amb molt d'orgull. Alguns noms són coneguts, altres només els coneixen les persones a les quals els hi han canviat les vides. I ara vosaltres seguïu els seus passos.

Com si el bicentenari no fos prou important, també em van dir que aquest any, per primera vegada, hi havia el mateix nombre d'homes i de dones que es graduaven a la Facultat de Dret de Harvard. Això és molt diferent de quan la meva àvia paterna va ser admesa al col·legi d'advocats de Georgia. Ella ni tan sols havia anat a la facultat de tret. Va fer el que es coneixia com a «estudi en pràctica», és a dir, va estudiar sota la tutela d'un altre advocat abans de presentar-se i d'aprovar l'examen d'advocacia. Però aprovar l'examen era una cosa, i exercir l'advocacia com a dona en aquella època, i especialment al sud, n'era una altra de molt diferent. Així que es va convertir en secretària jurídica del meu avi, i més tard del meu pare i també del meu oncle. En honor a la veritat, era més intel·ligent que tots ells i no em puc ni imaginar la frustració que devia sentir per haver dedicat la seva carrera a escriure els pensaments d'una

altra persona. Estaria entusiasmada de veure que les 380 dones que avui es graduen aquí tenen un altre destí.

La carta d'invitació dels delegats de la vostra classe afirmava que aquesta era l'última oportunitat per rebre els savis consells i l'assessorament d'algú de fora de la Facultat de Dret abans d'iniciar la vostra carrera com a advocats i juristes per tot el món.

Així que vaig pensar en els meus 31 anys d'exercici de l'advocacia, la immensa majoria dels quals han estat al Departament de Justícia. Per a mi, ser una fiscal de carrera al Departament de Justícia no era només una feina, sinó que tot el que feia formava part del que jo era i del que encara sóc. I això és així perquè crec fermament en la missió del Departament de Justícia, en el privilegi del servei públic, i també en l'oportunitat i en la responsabilitat d'utilitzar el do especial de ser un advocat per intentar que aquest món sigui una mica més just. I mentre pensava en aquells anys, em vaig adonar que us envejava. Envejo que comenceu aquesta meravellosa, desafiant, gratificant, de vegades angoixant i de vegades inspiradora, aventura de ser

un advocat. Per tant, vaig pensar que compartiria amb vosaltres quatre observacions o lliçons que he après al llarg d'aquest temps sobre què significa ser un advocat i tot allò que ser advocada m'ha ensenyat sobre la vida i el nostre país.

Tots som millors que en el nostre pitjor moment, però a vegades tampoc som tan bons com ens pensem

Malgrat que sou brillants, plens de talent i decidits, heu de donar-vos un marge per tal de poder esdevenir grans advocats. No heu nascut com a tals. I un aspecte tan rigorós com l'educació que heu rebut aquí són les dimensions del vostre jo com a advocat que heu de desenvolupar i aprendre.

Jo ho vaig aprendre de la pitjor manera, no gaire temps després d'haver deixat la Facultat de Dret. Estava treballant en una gran empresa a Atlanta, en un cas sobre la fallada d'una grua enorme al port de Savannah —un assumpte esgarriós i que us pot donar una idea de per què vaig abandonar la pràctica privada. Jo era una nova associada i

Al llarg de la vostra vida i de la vostra carrera, vosaltres també us enfrontareu a decisions importants en què s'interconnecten la llei i la consciència

vam viatjar a Savannah, on havia de depositar l'expert de l'altra part en el cas. En retrospectiva, ara m'adono que aquest expert no devia ser massa important per al cas, ja que si ho hagués estat no m'haurien deixat fer la deposició.

L'expert era un enginyer rus amb un fort accent que fumava compulsivament amb un d'aquells filtres llargs per a cigarretes que sostenia per dessota. Jo estava increïblement nerviosa i, al llarg de tota la deposició, em va llançar el fum a la cara no només literalment, sinó figuradament. Us he de confessar que vaig fer una feina lamentable. Em va controlar durant tota la deposició. No estic segura d'haver defensat ni un sol argument.

En el vol de tornada, el soci amb qui viatjava va decidir que seria un bon moment per criticar la meva actuació. Tant ell com jo estàvem asseguts en seients de passadís, a banda i banda, ell una fila davant meu. Es va girar i va explicar-nos, amb tot luxe de detalls, tant a mi com a la resta dels passatgers de l'avió, com m'ho havia fet per espantllar-ho tot.

Quan vaig arribar a casa, li vaig explicar al meu xicot, que ara és el meu marit, com ho havia engegat tot en orris, i vaig exclamar: «Jo em pensava que ho faria molt bé!».

Vaig millorar. I afortunadament, aquella lamentable deposició no va marcar la meva carrera professional. Jo era millor que aquell mal moment, però no tan bona com em pensava que seria.

Això també us succeirà a vosaltres. Segur que cometreu errades, que passareu per moments mediocres i que cometreu alguns errors garrafals. Quedareu decebut amb els vostres actes. Tot i que no estic suggerint que això sigui una cosa a la qual hàgiu d'aspirar, doneu-vos aquest marge, apreneu d'aquestes situacions i no deixeu que us limitin.

Els advocats no són els únics que són millors que els seus pitjors moments. Me n'he adonat amb les persones a les quals he dut als tribunals al llarg dels anys. La justícia social i la justícia penal no existeixen en plans separats. Al contrari, cada dia veig com la manca generacional d'accés a oportunitats educatives i

econòmiques convergeixen, o millor dit, impacten amb el nostre sistema de justícia penal. I com a societat, ho agreuem si no aconseguim garantir que els milers de persones que surten cada dia de les presons d'aquest país tinguin les eines bàsiques que necessiten per poder triomfar quan n'han sortit. Tothom hauria de tenir l'oportunitat de poder superar els seus pitjors moments.

Mai no se sap quan es presentarà una situació en la qual hauràs de decidir qui ets i què defenses

Els moments decisius de les nostres vides sovint arriben sense avís previ. Poden sorgir en circumstàncies que mai no hauríem esperat, i no tindrem el luxe de disposar de massa temps per mirar al nostre interior i fer una introspecció seriosa. Aleshores, com et prepares per això? Sé que sou persones del tipus A. Voleu estar preparades.

No fa gaire vaig tenir tota una experiència amb la prohibició de viatjar. És tradició que el Fiscal General adjunt exerceixi com a Fiscal General interí durant un canvi d'administració. És important per a la continuïtat, de

Arriscar-se també vol dir que heu d'estar disposats a equivocar-vos. I, de vegades, això significarà quedar-vos sols

manera que vaig acceptar continuar exercint com a Fiscal General interina durant les poques setmanes que creïem que trigaria a confirmar-se el Fiscal General del president Trump, Jeff Sessions.

En teoria havia de ser una època sense incidents. Havíem acordat amb l'equip entrant que, mentre jo fos Fiscal General interina, les coses es quedarien com estaven. Durant el meu mandat no canviaria cap càrrec del Departament de Justícia. S'havia de mantenir l'status quo.

El divendres 27 de gener, al vespre, anava en cotxe cap a l'aeroport per passar el cap de setmana a la meua casa d'Atlanta quan vaig saber, pels mitjans de comunicació, que el president havia signat una ordre executiva que restringia els viatges des de set països de majoria musulmana. Aquesta va ser la primera notícia que en teníem, però en qüestió d'hores havíem d'enviar advocats del Departament de Justícia a tribunals de tot el país per defensar l'ordre executiva, i el dilluns vaig saber que havíem de prendre una actitud sobre la constitucionalitat de l'ordre.

Això no era el que jo esperava.

El meu ex secretari general em deia, de broma, que durant el poc temps que exerciria com a Fiscal General interina tindria temps, segons ell, de fer «un munt de dinars llargs i alcohòlics», ja que tot havia de ser tranquil durant aquesta època. Però va resultar que no hi va haver temps per a dinars, ni alcohòlics ni de cap altra mena.

No us preocupeu, no us faré cap xerrada esgotadora sobre la immigració o el dret constitucional. I entenc que persones de bona voluntat tinguin diferents opinions sobre la legalitat de l'ordre i també sobre el que hauria d'haver fet en aquestes circumstàncies.

Però crec que és un cas il·lustratiu referent a un moment inesperat en el qual van creuar-se la llei i la consciència, i on s'havia de prendre una decisió en molt poc temps.

Després de revisar els aspectes legals, de llegir casos i de consultar amb els advocats del departament, vaig arribar a la conclusió que defensar la constitucionalitat de la prohibició de viatjar volia dir que el Departament de Justícia hauria

de sostenir que l'ordre executiva no tenia res a veure amb la religió i que no tenia la intenció de desafavorir els musulmans, malgrat que nombroses declaracions prèvies del president i dels seus representants feien referència a la seva intenció d'efectuar una prohibició contra els musulmans. Jo vaig creure que això ens obligaria a presentar un pretext, una defensa no fonamentada en la veritat, de manera que vaig ordenar al Departament de Justícia que no defensés l'ordre executiva.

Entenc que algú pugui pensar que hauria d'haver dimitit en comptes d'ordenar al Departament que no defensés l'ordre. En realitat, em vaig estar barallant amb aquesta mateixa qüestió durant tot el cap de setmana i tot el dilluns. Però vaig pensar aleshores, i continuo pensant ara, que si hagués dimitit hagués protegit la meua integritat personal, però no la del Departament de Justícia. El Departament de Justícia no és un simple bufet d'avocats, i això no és un assumpte legal qualsevol. Es tractava del principi central i bàsic de la llibertat religiosa. I, per una qüestió de principis, no podia enviar els advocats del Departament de Justícia als

Anar sobre segur no només és poc gratificant, sinó que també vol dir que difícilment marcareu la diferència. Podeu passar de puntetes pel món o bé hi podeu influir

tribunals per presentar l'argument que la prohibició de viatjar no estava relacionada amb la religió, quan l'evidència de la seva intenció reflectia que aquest no era el cas.

No hi havia massa temps per examinar els importants conceptes de dret constitucional que hi havia sobre la taula, ni per elaborar la directiva al Departament. Però no vaig prendre la decisió només en les 72 hores que van transcórrer des del moment en què vaig conèixer la prohibició fins el moment en què vaig publicar la directiva. Aquesta decisió va ser el resultat del que altres persones m'havien ensenyat durant els meus 27 anys al Departament de Justícia. Vaig aprofitar les lliçons dels meus mentors mentre era Fiscal Adjunta dels EUA, que em van inculcar el màxim respecte per l'honor de representar la gent d'aquest país i de defensar la llei i la constitució; dels jutges que, amb raó, esperaven que els advocats del Departament de Justícia tinguessin un nivell de conducta encara més elevat que els advocats que representen litigants privats, perquè, després de tot, érem el Departament de Justícia; i de les meves interaccions amb les perso-

nes a les quals he servit, i que han demostrat, una vegada i una altra, que comptaven amb el Departament de Justícia per protegir els drets de les persones i mantenir-se fidel als nostres principis fundacionals.

La brúixola que tots tenim a dins, aquesta brúixola que ens guia en èpoques difícils, es construeix cada dia i amb cada experiència. En la meua vida, he tingut la sort d'aprendre d'algunes persones que m'han inspirat i que no només m'han servit com a model, sinó que han qüestionat la meua manera de pensar sobre alguns assumptes i han modelat la meua personalitat.

Al llarg de la vostra vida i de la vostra carrera, vosaltres també us enfrontareu a decisions importants en què s'interconnecten la llei i la consciència. I encara que no sigui una qüestió tan pública, el conflicte que sentireu no serà menys real i les conseqüències de les vostres decisions també seran significatives. Qualsevol moment pot ser bo per a la introspecció, per desenvolupar el sentit de qui sou i què defenseu. Perquè mai no se sap quan se us demanarà que respongueu a aquesta qüestió.

El camí més segur no sempre és el millor camí. Sigueu valents. Arrisqueu-vos

Durant la meua carrera jurídica, m'he trobat amb persones que sembla que sempre prenguin la ruta més segura. Aquest plantejament es pot manifestar de diferents maneres.

Fiscals que no volen perdre i no agafen els casos més durs i difícils de demostrar, tot i que l'individu és culpable i hauria de ser condemnat.

Advocats de bufets privats que aconsellen allò que segurament els hi portarà menys problemes, en comptes de fer el que és millor per al client.

Posen tots els arguments possibles en un informe i aporten totes les proves al judici perquè no volen arriscar-se a deixar-se res important, malgrat que això vulgui dir que els seus informes i presentacions de proves siguin menys efectius.

Aquesta persona copsa com estan anant les coses a la sala abans de parlar i donar la seva opinió.

Teniu la responsabilitat de fer saber la veritat. De defensar aquells que no tenen veu. De mantenir la promesa del nostre país d'una justícia igual per a tothom

Mai no diu a persones amb autoritat res que no vulguin sentir.

Té autoritat i s'envolta de persones que simplement li donen la raó.

Aquesta persona pot sortir-se'n prou bé, ser soci d'un bufet i ascendir en l'escala corporativa.

Però voleu ser aquest tipus de persona? Creieu que és una manera satisfactòria de viure i, sobre tot, de practicar l'advocacia?

En la meva opinió, si actueu així és possible que avanceu en les vostres carreres, però no estareu fent la vostra feina.

Fer la vostra feina significa que no sou simplement un reflex dels talents o les opinions d'una altra persona, i que sou la persona en la qual es fixarà un líder quan necessiti escoltar la veritat. Us puc dir, per la meva experiència com a Fiscal General i com a Fiscal General Adjunta dels Estats Units, que només confiava en aquelles persones que sabia que em dirien si m'equivocava.

No estic defensant ser imprudent ni

irresponsable, però en el meu punt de vista, per viure plenament la vida i el fet de ser advocats, heu d'estar disposats a arriscar-vos. A sentir-vos incòmodes. A ser valents.

Però arriscar-se també vol dir que heu d'estar disposats a equivocar-vos. I, de vegades, això significarà quedar-vos sols. Però espero que aquesta por d'equivocar-vos no us impedeixi actuar. Perquè la inacció, no fer res, o simplement deixar-se portar, també és una decisió. Per la meva experiència, he lamentat més els moments en què no he actuat que no pas aquells en què sí ho he fet.

Estar disposat a equivocar-se també requereix estar disposat a admetre-ho. Tots ens equivoquem alguna vegada. Segur que passarà. I no hi ha res pitjor que les persones que no volen involucrar-se en controvèrsies, que intenten eludir la responsabilitat quan les coses es compliquen. Això normalment no funciona, i a més si els vostres companys creuen que us rentareu les mans quan tot vagi malament, mai no confiaran en vosaltres. I si no confien en vosaltres, no se us tindrà en compte en els grans

moments, aquells moments pels quals heu anat a la facultat de dret.

I l'instint de supervivència pot arrossegavos contínuament a prendre accions segures, sense risc.

Però us animo a que us resistiu a aquest instint.

Anar sobre segur no només és poc gratificant, sinó que també vol dir que difícilment marcareu la diferència. Podeu passar de puntetes pel món o bé hi podeu influir. Depèn de vosaltres.

Què fareu amb el diploma?

I això em porta al meu darrer punt, que en realitat és una pregunta. «Què fareu amb el diploma que rebreu demà?».

Quan faig aquesta pregunta, no us estic demanant només quina serà la vostra feina. Us demano qui sereu vosaltres. Tant si treballeu en un bufet privat com en el món empresarial, tant si us convertiu en un advocat d'ofici com en un fiscal o un defensor de l'interès públic, ara sou advocats. I això vol dir que no només teniu una

Haureu de decidir vosaltres mateixos les coses per les quals creieu que val la pena lluitar, com aportareu vida i força a la llibertat i a la justícia

oportunitat i una capacitat úniques que no tenen els que no són advocats, sinó també que teniu la responsabilitat concurrent de promoure la justícia en aquest món. De fer saber la veritat. De defensar aquells que no tenen veu. De mantenir la promesa del nostre país d'una justícia igual per a tothom.

Són valors molt importants per a les persones d'aquest país. Els importa l'imperi de la llei, la nostra constitució i els principis i llibertats segons els quals es va fundar el nostre país. I compten amb vosaltres, els advocats, per «aportar vida i força» a la «promesa de llibertat i justícia», com deia Bobby Kennedy.

Si alguna vegada heu dubtat si aquests conceptes importen al poble nord-americà, recordeu el cap de setmana que es va anunciar la primera prohibició de viatjar. Es van produir protestes a tot el país. Milers de persones es van reunir als aeroports de ciutats grans i petites, de la costa est a la costa oest, demostrant i manifestant la seva oposició contra allò que ells creien que era un atac a la nostra constitució i als valors fonamentals de la nostra nació. Els

advocats també van acudir en massa als aeroports per representar les persones a les quals ara es denegava l'entrada als Estats Units, s'hi van quedar durant dies sencers i, per descomptat, no van cobrar res. I l'aspecte més destacable de tot plegat és que les persones que inundaven els nostres aeroports i que protestaven per tot el país, els advocats que deixaven tot el que estaven fent per respondre a la crida de la justícia, la majoria d'aquestes persones no es veien afectades personalment per la prohibició de viatjar. No obstant això, se sentien obligades a actuar i a expressar-se. Un exemple d'això és una carta que vaig rebre després d'haver deixat el Departament de Justícia, d'una parella d'Oregon que havia anat a l'aeroport amb el seu fill petit per protestar contra la prohibició de viatjar. Em van enviar una fotografia del seu fill de dos anys aguantant un cartell que deia: «Benvinguts, immigrants i refugiats». Deien que volien que tot el món i el seu fill petit sabessin qui som. Això és el que significa ser nord-americà.

Un amic em va explicar una antiga història irlandesa que parla d'un home que arriba a les portes del cel

i demana que el deixin entrar. Sant Pere li diu: «Per descomptat. Mostra'm les cicatrius». L'home respon: «Cicatrius? No en tinc cap». I Sant Pere replica: «Doncs quina llàstima. No hi va haver res pel que valgués la pena lluitar?».

Hi ha moltes coses per les quals val la pena lluitar. Per exemple la reforma de la justícia penal, perquè puguem disposar d'un sistema de justícia penal just i proporcional que s'apliqui per igual a tothom, independentment de la raça, la riquesa o la condició social. També el respecte pels valerosos homes i dones dels cossos policials que arriuen les seves vides per protegir-nos. O demanar responsabilitats als directius d'empreses que infringeixen la llei, per tal que l'engany i el robatori no esdevinguin simplement una manera de fer negocis. O el dret de tots els nord-americans a casar-se amb la persona que estimen, independentment de si són del mateix sexe o del sexe contrari. O l'imperi de la llei i el principi que els nostres cossos policials i agències d'intel·ligència han de tenir llibertat per fer la seva feina sense rebre intimidacions ni interferències polítiques.

Si els vostres companys creuen que us rentareu les mans quan tot vagi malament, mai no confiaran en vosaltres. I si no confien en vosaltres, no se us tindrà en compte en els grans moments

Aquests són alguns dels punts de la meua llista de coses per a les quals crec que val la pena lluitar.

Però vosaltres haureu d'elaborar la vostra pròpia llista. Haureu de decidir vosaltres mateixos les coses per les quals creieu que val la pena lluitar, com aportareu vida i força a la llibertat i a la justícia.

Amb això no estic suggerint que hagueu de dedicar tota la vostra carrera al servei públic o a les feines d'interès públic. De fet, els estudiants a qui avui es reconeix la seva feina *pro bono* la van fer a més d'assistir a la facultat de dret. Els advocats que es van afanyar a anar als aeroports després de la prohibició de viatjar no eren servidors públics, almenys en el sentit tradicional de govern-treballador. Però tots aquests advocats i futurs advocats són persones que, realment, «es plantegen preguntes, estan preparats per raonar i estan cridats a actuar».

Són individus que reconeixen que, mentre l'arc de l'univers moral es doblega cap a la justícia, no es doblega cap a ell mateix.

Per això, us animo a que agafeu aquest arc i no el deixeu anar. Les persones del nostre país i, de fet, de tot el món, compten amb vosaltres.

Gràcies pel privilegi de compartir aquest dia amb vosaltres. I felicitats, de nou, al curs 2017. ■